

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
16 augustus 2017
Ons kenmerk
ECIB/U201700541
Lbr. 17/045
Telefoon
(070) 373 8835
Bijlage(n)
1

Onderwerp
Duurzame toegankelijkheid van digitale informatie en
Selectielijst 2017

Samenvatting

- Het op orde hebben van gemeentelijke archieven is van belang voor de bedrijfsvoering, de verantwoording aan de raad en voor het vastleggen van de geschiedenis van de gemeente. Maar ook een randvoorwaarde voor het invulling geven aan actieve openbaarheid en transparant bestuur. Digitale informatie is kwetsbaarder dan papieren informatie en zonder metadata moeilijker vindbaar. Om ervoor te zorgen dat waardevolle informatie behouden blijft, moet u nu stappen nemen om duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen. Daartoe moet de informatie op orde worden gebracht, aangesloten worden op een e-depotvoorziening en de archiefinstelling toekomstbestendig worden gepositioneerd. Om u bij deze opgave te ondersteunen zijn nuttige instrumenten ontwikkeld door het project Archiefinnovatie Decentrale Overheden (AIDO) van VNG, IPO en UvW, het programma van de algemene rijksarchivaris Archief2020 en KING/VNG. In de bijlage wordt een overzicht daarvan geboden.
- In de tweede helft van 2017 gaat het VNG *Actieplan Digitale Archieven* van start. Dit Actieplan richt zich op implementatie van de bovengenoemde instrumenten en verkenning van de mogelijkheden tot samen organiseren, bestuurlijke en ambtelijke draagvlakvergroting en innovatie van archivering.
- De *Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2017* is vastgesteld door de minister van OCW. In de Selectielijst zijn de bewaartermijnen van archiefbescheiden vastgelegd. Er zijn diverse hulpmiddelen beschikbaar om het gebruik in de praktijk te ondersteunen.

Aan de leden**Datum**

16 augustus 2017

Ons kenmerk

ECIB/U201700541

Lbr. 17/045

Telefoon

(070) 373 8835

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Duurzame toegankelijkheid van digitale informatie en Selectielijst 2017

Geacht college en gemeenteraad,

Het op orde hebben van gemeentelijke archieven is van belang voor de interne bedrijfsvoering, de verantwoording aan de raad en de burger en voor het vastleggen van de geschiedenis van de gemeente. Maar ook een randvoorwaarde voor de uitvoering van de nieuwe Omgevingswet en het invulling geven aan actieve openbaarheid en transparant bestuur. De digitalisering stelt specifieke eisen aan het informatiebeheer. In deze brief gaan wij in op:

- De instrumenten om u te ondersteunen bij de opgave om digitale informatie duurzaam toegankelijk te maken.
- Het VNG *Actieplan Digitale Archieven op orde* en het *Nationale Kennisnetwerk Archieven*.
- De hulpmiddelen om het gebruik te ondersteunen van de nieuwe *Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2017*.

Standaarden en handreikingen

Digitale informatie is kwetsbaarder dan papieren informatie en is zonder metadatering bij creatie moeilijker vindbaar. Om ervoor te zorgen dat waardevolle informatie behouden blijft, moet u nu stappen nemen om duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen.¹ Dat vraagt om maatregelen om de informatie(huishouding) op orde te brengen en om aansluiting op een e-depotvoorziening. Bovendien moet de gemeentelijke archiefdienst toekomstbestendig worden gepositioneerd en eventueel toegerust om de nieuwe taken in het digitaal informatiebeheer op te pakken. Uit het [Kwantitatief onderzoek beleidsinformatie digitaal archiveren van het ICTU](#) (2017) blijkt dat vele gemeenten hierin nog stappen moeten zetten. De standaarden en handreikingen die

¹ Zie hiervoor onze [ledenbrief van 22 april 2015 over digitale archivering](#) (Lbr 15/025).

zijn ontwikkeld door het samenwerkingsproject Archiefinnovatie Decentrale Overheden (AIDO) van VNG, IPO en UvW en het programma Archief2020 van de algemene rijksarchivaris, kunnen u hierbij helpen. In de bijlage wordt daarop uitgebreid ingegaan. Deze instrumenten treft u tevens aan op de [VNG website](#). Beschrijvingen van de ervaringen van decentrale pilots ondersteund door Archief2020 zijn te vinden op de website www.archief2020.nl.

Training KIDO

De VNG Academie organiseert op 25 september en 9 oktober een tweedaagse training over de Handreiking Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden (KIDO). Voor meer informatie en aanmelden zie de website van [de VNG Academie](#).

Onderzoek verkorting overbrengingstermijn

Het ministerie van OCW laat momenteel een onderzoek uitvoeren naar de effecten van verkorting van de overbrengingstermijn van te bewaren archieven naar de archiefbewaarplaats. In de Archiefwet 1995 is dat nu nog twintig jaar, een termijn die te lang is voor het behoud van digitale informatie. Een eventuele verkorting zal de aansluiting op een e-depotvoorziening nog urgenter maken.

Actieplan Digitale Archieven op orde

Eind 2016 zijn AIDO en Archief2020, die met steun van OCW zijn uitgevoerd, afgerond. In het najaar van 2017 zal een beknopt VNG *Actieplan Digitale Archieven op orde* van start gaan, dat vanaf 2018 in het kader van de Digitale Agenda 2020 een plaats zal krijgen.² Dit project, dat door KING zal worden uitgevoerd, richt zich op:

- implementatie van bovengenoemde instrumenten en verkenning van de mogelijkheden tot samen organiseren;
- vergroting van het bestuurlijk en ambtelijk draagvlak voor digitale duurzaamheid;
- verder werken aan innovatie van het informatiebeheer. Dit door aansluiting bij een innovatieve aanpak voor het [bewaren van e-mail](#) van het ministerie van BZK.

Met IPO en UvW worden afspraken gemaakt over het beheer van de ontwikkelde AIDO-instrumenten.³ Daarnaast werken we samen met het Nationaal Archief, dat van OCW een taak heeft gekregen in het coördineren van het *Nationaal Kennisnetwerk Archieven*. Het doel van dit netwerk is om kennis uit te wisselen en initiatieven op te starten. Daartoe zijn 15 kennisplatforms ingericht op de website <https://informatie2020.pleio.nl/>. Wij raden medewerkers van gemeenten en archiefinstellingen aan zich hierbij aan te sluiten.

Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2017

De [Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2017](#) is vastgesteld door de algemene rijksarchivaris namens de minister van OCW.⁴ De publicatie heeft plaatsgevonden in de Staatscourant van 6 juli 2017 (Stcrt. nr. 38013). De Selectielijst 2017 sluit aan op de GEMMA en is automatiseerbaar. Om u bij het gebruik in de praktijk te ondersteunen zijn beschikbaar:

² Zie daarvoor het voorstel voor de ALV van juni 2017 jl.

³ Het Nationaal Archief heeft een zogenoemde Standaardisatieraad ingericht om enkele belangrijke Archief2020 producten actueel te houden.

⁴ In bijlage 7 van de Selectielijst zijn de aanpassingen naar aanleiding van het overleg met het Nationaal Archief en ingebrachte zienswijzen op een rij gezet.

- de *Handreiking gebruik Selectielijst 2017* met praktijkgerichte toelichtingen en voorbeelden;
- de *SelectTool*, een softwareprogramma om de selectielijst te doorzoeken en die een concordans met de oude selectielijst bevat;
- een *excel-versie van de opsomming* met een matching aan inhoudelijke taakvelden.

In de selectielijst is veel informatie als te vernietigen gewaardeerd. Hoe informatie over bijzondere gebeurtenissen van cultuur-historisch belang, veilig te stellen en te bewaren is in de AIDO-handreiking *Periodieke hotspot-monitor decentrale overheden* beschreven.

Via het [VNG forum selectielijst](#) en het platform Waardering en selectielijst van het bovengenoemde Kennisnetwerk zal uitwisseling van kennis tussen gemeenten worden gefaciliteerd. Met VHIC, die de VNG Adviescommissie Archieven heeft ondersteund bij de ontwikkeling van de Selectielijst, is afgesproken dat korte praktische vragen aan VHIC kunnen worden gesteld. Dit via het e-mailadres zaalberg@vhic.nl.

Slot

Wij wensen u veel succes toe met het aangaan van de uitdaging die digitalisering aan archieven stelt. Wij staan u hierbij terzijde met het *Actieplan Digitale Archieven op orde*. Over (een) eventuele wijziging(en) van de Archiefwet 1995 wordt u te zijner tijd door ons geïnformeerd.

Met vriendelijke groeten,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens

Algemeen Directeur

Bijlage. Overzicht instrumenten informatiebeheer project AIDO, Archief2020 en VNG - KING

Om duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie te realiseren zijn maatregelen nodig om de informatiehuishouding op orde te brengen, bij de vorming van informatie de archivering te borgen en een e-depotvoorziening te realiseren. Daarnaast moet de archiefdienst, het streekarchief of het Regionaal Historisch Centrum toekomstbestendig worden gepositioneerd en toegerust om de nieuwe taak in digitale archivering op te pakken.

Informatiebeheer in het algemeen

Een informatiehuishouding die in goede, geordende en toegankelijke staat verkeert, is een randvoorwaarde voor goede archiefvorming. De AIDO [Handreiking Kwaliteitssysteem Informatiebeheer \(KIDO\)](#) biedt u ondersteuning bij het voldoen aan de verplichting in artikel 16 Archiefregeling om een kwaliteitssysteem toe te passen. Om KIDO in de praktijk gemakkelijk toe te passen zijn zelfevaluatieformulieren ontwikkeld. Aan de hand daarvan kunt u bepalen waar de informatiehuishouding staat, welke verbeteracties nodig zijn en wie in uw organisatie daarbij betrokken moeten worden.

Door inrichting van een structureel Strategisch Informatieoverleg (SIO) kan informatie- en archiefbeheer verbonden worden met het brede informatiebeleid en, via de benoeming van een externe deskundige, aan de belangen van de samenleving. Dit overleg wordt in den lande steeds meer door gemeenten en andere overheidsorganen ingesteld. De AIDO [Handreiking Strategisch Informatieoverleg](#) schetst de varianten voor inrichting van het SIO waaruit de gemeente kan kiezen.

Digitale duurzame bewaarstrategie bij archiefvorming

Wanneer de informatie niet op orde is, dat wil zeggen duurzaam toegankelijk, heeft overbrenging daarvan naar een e-depotvoorziening niet zo veel zin. Het is van belang als gemeente een bewaarstrategie voor digitale informatie te ontwikkelen, zodat de (toekomstige) gebruiker over deze informatie kan beschikken. Om informatie terug te vinden, moet deze van metadata worden voorzien. Het [Toepassingsprofiel Metadata Lokale Overheden \(TMLO\)](#) is de standaard die daarvoor is afgesproken door decentrale overheden. Momenteel wordt door het Nationaal Archief aanvullend een *informatiemodel* ontwikkeld om de inrichting van bedrijfsinformatiesystemen en de overbrenging naar e-depotvoorzieningen te ondersteunen. Ook is van belang digitale informatie in een duurzaam formaat op te slaan. Het Nationaal Archief heeft een overzicht van [Voorkeursformaten](#) opgesteld, dat ook voor gemeenten bruikbaar is.

Veel gemeenten digitaliseren papieren archieven om sneller over informatie te beschikken en deze makkelijker te delen. Hoe papieren informatie te vervangen door digitale reproducties staat beschreven in de [Handreiking Vervanging](#). Eind 2016 is hiervan een geactualiseerde 2.0 versie uitgebracht.

E-depotvoorzieningen

Het duurzaam bewaren en beheren van digitale informatie gebeurt veelal in een zogenoemde e-depotvoorziening. In de Archief2020 [handreiking en bijbehorende stappenplan](#) wordt ingegaan op de voorbereiding en aansluiting op een e-depot.

In opdracht van AIDO heeft KING een [standaard voor e-depotvoorzieningen van decentrale overheden](#) ontwikkeld. Er zijn drie varianten voor e-depotvoorzieningen beschreven met functionaliteit voor:

- het beheer van permanent te bewaren archief;
- alsmede voor op termijn te vernietigen archief; en
- alsmede voor informatie dat actief in gebruik is.

Een e-depot geldt volgens Europa Decentraal als een ICT-voorziening die onder bepaalde voorwaarden (zo nodig Europees) aanbesteed moet worden. In opdracht van AIDO is door KING een Programma van eisen ontwikkeld en een [aanbestedingsbestek](#). Er zijn verschillende aanbieders van e-depotvoorzieningen op de markt: publieke (Nationaal Archief i.s.m. de 11 Regionale Historische Centra⁵, Justid) en commerciële bedrijven. De [monitor](#) die in opdracht van de Vereniging Zeeuwse Gemeenten is opgesteld biedt een overzicht daarvan.

Architectuur

In 2012 verscheen de *Baseline Informatiehuishouding Gemeenten* van KING. KING heeft de Baseline, die onderdeel is van GEMMA, wordt aangevuld met een [addendum](#) waarin uitgebreid aandacht wordt besteed aan onderwerpen als de inrichting van informatiebeheer, het e-depot en metadatering.

Archiefinstellingen

In de AIDO [Handreiking Toekomstbestendige archiefinstellingen](#) is de impact van de digitalisering op de archiefinstellingen beschreven. De realisatie en exploitatie van het e-depot kan door de decentrale overheid zelf ter hand worden genomen, of in samenwerking met andere decentrale overheden worden overgelaten aan de archiefinstelling. In de handreiking worden verschillende scenario's beschreven. Indien de archiefinstelling geen rol vervult in de overbrenging van digitale informatie naar en het beheer van de e-depotvoorziening, komt in het werk het accent te liggen op de cultureel-educatieve taken. Om de archiefinstelling toekomstbestendig te positioneren is een aanpak nodig waarbij de directeur van de archiefinstelling en portefeuillehouder en hoofd informatiebeleid zijn betrokken, en eventueel de portefeuillehouder en beleidsmedewerker cultuur. In de toolkit behorende bij de handreiking is een model opgenomen voor het opstellen van een businesscase en zijn praktijkvoorbeelden beschreven.

Verordening en beleidscyclus

Volgens artikel 30 van de Archiefwet dient de gemeente de zorg van B&W voor archieven uit te oefenen op basis van een verordening. In de ledenbrief van 8 mei 2017 (Lbr. 17/022) hebben wij de nieuwe model [Archiefverordening 2017 en aanhangende modellen](#) aangeboden. Daarin zijn archieven en informatiebeheer in relatie gebracht met het bredere informatiebeleid en zijn het SIO en het gebruik van het kwaliteitssysteem juridisch verankerd.

In het kader van de Wet Revitalisering generiek toezicht is de rol van het interbestuurlijk toezicht uitgeoefend door de provincies verkleind en het zogenoemde horizontaal toezicht dat door de gemeenteraad wordt uitgeoefend versterkt. Door de VNG is in de [handreiking Horizontale verantwoording van de Archiefwet](#) een raamwerk van Kritische Prestatie-Indicatoren (KPI's) opgenomen dat als basis kan dienen voor de inrichting van het verslag van B&W aan de raad.

⁵ Het aanbod verschilt per RHC. Bij de afzonderlijke RHC's kunt u terecht voor meer informatie over het aanbod en de mogelijkheden tot aansluiting bij de gemeenschappelijke regeling of het sluiten van een dienstverleningsovereenkomst (DVO).